

УНИВЕРЗИТЕТ У НИШУ
ФАКУЛТЕТ ЗАШТИТЕ НА РАДУ У НИШУ

РЕПУБЛИКА СРБИЈА, 18000 Ниш, Чарнојевића 10 А, Тел: (018)529-701, Факс: (018)249-962, Т.Р.840-1747666-77, ПИБ 100663853, М.Б.07226063
E-mail: info@znrfaq.ni.ac.rs, www.znrfaq.ni.ac.rs

ПРАВНИ ОСНОВИ ЗАШТИТЕ

Александра Илић Петковић

Ниш, 2020. године

Правни основи заштите

Прво издање

др Александра Илић Петковић, ванредни професор

Издавач:

Факултет заштите на раду у Нишу

Рецензенти:

др Мирослава Ивањац, ред. проф. Факултета заштите на раду у Нишу у пензији

др Иван Крстић, ванр. проф. Факултета заштите на раду у Нишу

За издавача:

др Момир Прашчевић, ред. проф.

Технички уредио:

Родољуб Аврамовић

Штампа:

„Unigraf X-сору“ Ниш

Тираж:

100 примерака

**CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд**

340.13(075.8)

331.45/.46(075.8)

502.14::34(075.8)

ИЛИЋ Петковић, Александра, 1981-
Правни основи заштите / Александра Илић
Петковић. - Ниш : Факултет заштите на
раду, 2020 (Ниш : Unigraf X-сору). - 127 стр.
: граф. прикази, табеле ; 25 cm

Тираж 100. - Напомене и библиографске
референце уз текст. - Библиографија:
стр. 129-136. - Регистар.

ISBN 978-86-6093-096-7

а) Правне норме б) Заштита на раду в)
Животна средина -- Правна заштита

COBISS.SR-ID 18134281

*Одлуком Наставно-научног већа Факултета заштите на раду у Нишу бр. 03-198/9 од 23.7.2020. године,
публикација Правни основи заштите је сврстана у категорију основни уџбеник.*

ПРЕДГОВОР

У савременим приликама када је евидентно угрожена човекова безбедност на различите начине, здрава животна средина, безбедни и здрави услови рада, заштита у случају пожара или ванредне ситуације се природно намећу као тема интересовања научних радника. Ова питања се могу посматрати са више различитих аспеката, а један од посебно значајних приступа јесте правни. Када се има у виду да се правним нормама и правним актима налажу одређена правила понашања која, уколико се не испоштују, подразумевају примену одређене санкције, то се проучавање заштите са аспекта правних наука чини посебно важним.

Правни основни заштите, као наставна дисциплина, сублимира постојећа знања из области различитих грана права, а нарочито из области радног права и права заштите животне средине. Право на безбедне и здраве услове рада представља једно од основних људских права. Оно се изучава у оквиру радног права, као посебне гране права која се бави целокупним радним законодавством и заштитом права запослених. Право на здраву животну средину се сматра основним људским правом новијег датума које припада свакоме, јер је хармонија са природом услов човековог опстанка и живота.

Овај уџбеник је намењен студентима основних академских студија Факултета заштите на раду у Нишу у циљу реализације наставног предмета Правни основи заштите. У оквиру Правних основа заштите студентима се обезбеђује стицање знања о основним правним институтима из области заштите. Предмет проучавања Правних основа заштите представљају основни међународни и национални правни акти из области безбедности и здравља на раду, заштите животне средине, заштите од пожара, заштите у ванредним ситуацијама и управљања комуналним системима. Моја намера и жеља, као аутора уџбеника, јесте да се, кроз процес усвајања наведених знања, студенти мотивишу на дубље и детаљније проучавање правних аспеката заштите.

Искрено се захваљујем рецензентима овог уџбеника, др Мирослави Ивањац, редовном професору у пензији, и др Ивану Крстићу, ванредном професору, на свим корисним запажањима, коментарима и сугестијама, као и свим колегама који су дали свој допринос коначном обликовању овог уџбеника.

I ДЕО

Општа и основна питања правних основа заштите

1. ПРЕДМЕТ И МЕТОДИ ПРАВНИХ ОСНОВА ЗАШТИТЕ	1
1.1. Предмет.....	1
1.2. Методи	2
2. ПРАВНЕ НОРМЕ И ПРАВНИ АКТ	3
2.1. Појам, карактеристике и елементи друштвених норми.....	3
2.2. Врсте друштвених норми.....	4
2.3. Техничке норме.....	4
2.4. Подела друштвених норми према санкцији.....	5
2.4.1. Норме чије санкције примењује неорганизовано друштво.....	5
2.4.2. Норме друштвених организација.....	7
2.4.3. Правне норме.....	7
2.4.3.1. Појам и елементи правне норме.....	7
2.4.3.2. Врсте и хијерархија правних норми.....	10
2.5. Правни акт.....	11
2.5.1. Појам и елементни правног акта.....	11
2.5.2. Врсте правних аката.....	11
2.5.2.1. Општи правни акти.....	13
2.5.2.2. Појединачни правни акти.....	17
2.5.2.3. Међународни правни акти.....	18

II ДЕО

Међународно право заштите радне и животне средине

1. УЈЕДИЊЕНЕ НАЦИЈЕ	21
1.1. Оснивање, циљеви деловања и организациона структура.....	21
1.2. Правна акта од значаја за заштиту на раду и заштиту животне средине.....	23
1.3. Конференције о заштити животне средине.....	27
2. МЕЂУНАРОДНА ОРГАНИЗАЦИЈА РАДА	29
2.1. Оснивање, циљеви деловања и организациона структура.....	29
2.2. Правна акта од значаја за заштиту на раду.....	30

3. ЕВРОПСКА УНИЈА.....	35
3.1. Оснивање, циљеви деловања и организациона структура.....	35
3.2. Правна акта од значаја за заштиту на раду и заштиту животне средине.....	37
4. САВЕТ ЕВРОПЕ.....	45
4.1. Оснивање, циљеви деловања и организациона структура.....	45
4.2. Правна акта од значаја за заштиту на раду и заштиту животне средине.....	46

III ДЕО

Национално право заштите радне и животне средине

1. НАЦИОНАЛНИ ПРАВНИ ИЗВОРИ У ОБЛАСТИ ЗАШТИТЕ.....	51
2. ЗАКОНОДАВСТВО У ОБЛАСТИ РАДНИХ ОДНОСА.....	55
2.1. Појам и битни елементи радног односа.....	55
2.2. Заснивање радног односа.....	56
2.3. Врсте радног односа.....	58
2.4. Основна права и обавезе послодаваца и запослених из радног односа.....	60
2.5. Радно време.....	61
2.6. Одмори и одсуства.....	63
2.7. Радноправна заштита појединих категорија запослених.....	65
2.8. Остваривање и заштита права запослених.....	68
2.9. Престанак радног односа.....	69
2.10. Организације запослених и послодаваца.....	70
2.11. Надзор над применом прописа о радним односима.....	72
2.12. Социјално осигурање.....	73
3. ЗАКОНОДАВСТВО У ОБЛАСТИ БЕЗБЕДНОСТИ И ЗДРАВЉА НА РАДУ.....	77
3.1. Основни појмови у области безбедности и здравља на раду.....	77
3.2. Обавезе и одговорности послодавца.....	77
3.2.1. Процена ризика и акт о процени ризика.....	81
3.2.2. Организовање послова безбедности и здравља на раду.....	82
3.3. Права и обавезе запослених.....	84
3.4. Представник запослених и Одбор за безбедност и здравље на раду.....	85
3.5. Надзор над применом прописа о безбедности и здрављу на раду.....	86
4. ЗАКОНОДАВСТВО У ОБЛАСТИ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ.....	89
4.1. Субјекти права заштите животне средине.....	89
4.2. Органи и институције у области заштите животне средине.....	94
4.3. Национални правни извори у области заштите животне средине.....	96

4.3.1. Устав.....	96
4.3.2. Основни закони у области заштите животне средине.....	97
4.3.3. Посебни закони о заштити животне средине.....	107
4.4. Надзор над применом прописа о заштити животне средине.....	110
5. ЗАКОНОДАВСТВО У ОБЛАСТИ ЗАШТИТЕ ОД ПОЖАРА.....	113
6. ЗАКОНОДАВСТВО У ОБЛАСТИ ЗАШТИТЕ У ВАНРЕДНИМ СИТУАЦИЈАМА.....	119
7. ЗАКОНОДАВСТВО У ОБЛАСТИ УПРАВЉАЊА КОМУНАЛНИМ СИСТЕМИМА.....	123
7.1. Закон о комуналним делатностима.....	123
7.2. Закон о комуналној милицији.....	125

ЛИТЕРАТУРА

ИНДЕКС ПОЈМОВА

ИСПИТНА ПИТАЊА